

„Z třetí strany“ nazývali sami sebe sektáři náboženští, kteří v úředních listinách „deisté“, „blouznivci“ jsou jmenováni a jimž lid vůbec „adamité“ říká. „Z třetí strany“ jmenovali sebe proto, poněvadž nebyli ani katolíky, ani evangelíky.

V první polovici našeho věku bylo jich nejvíce na panstvích: chroustovickém, košumberském, rychenburském, novohradském, litomyšlském, nasavršském, chrasteckém, tejnickým, pardubickém, kosteleckém a vysokomýtském.

Adamité vzbudili po prvé obecnou pozornost v Čechách i za hranicemi, zvláště v Němcích, za panování císaře Josefa II., když tolerančního patentu se dovolávajíce, svobodu vyznání i pro sebe získati chtěli.

Tentokráte hradecký biskup Hay nad jiné se vynasnažil, aby je po dobrém na víru katolickou obrátil. On nazval je „deisty“, kteréž jméno zobecněno, až roku 1792 vyskytují se poprvé ve dvorním dekretu „blouznivci“ (Schwärmer), kteréhož názvu potom v úředních listinách vůbec užíváno. Mírné jednání biskupovo a některých farářů bylo marno. Známo, že potom adamité museli opustiti své usedlosti a do ciziny, jmenovitě do Uher a do Polska se vystěhovati. Majíce vlasy ostříhané a v šatě komisném, jsouce vojáky provázeni, vydali se ubožáci na svá vykázaná místa; mnozí zavedeni do Sedmihradska, kdež měli prý příbuzné co do vyznání: ariany totiž, kteréž jméno na adamity v Čechách už přenešeno a v posměné „hadriáni“ proměněno.

Tenkráté také vzaty adamitským rodičům děti, kterým ještě patnáct let nebylo, a odevzdány spolehlivým, katolickým rodinám na vychování.

Tou dobou asi udál se tento příběh:

Na Rychenbursku odňaty neoblomnému jakémusi adamitovi jeho děti, chlapeček a děvčátko. Otce zavezli do vyhnanství, dcerušky jeho pak ujal se rychenburský vrchní

a chlapce panský sládek. Oba starali se o své svěřence dobře a posílali je do školy.

Děti se dobře učily a poslouchaly jak náleží. Po čase však zmizely jedné noci a nikdy více potom nebyly spatřeny. Nikdo nevěděl, kam se poděly, neboť nezůstalo po nich té nejmenší stopy. Tajemné zmizení dítek nebylo jinak možná vysvětliti, než že otec adamita uprchnuv domů se vrátil a odtud děti své unesl.

Přísné tresty adamity neobrátily aniž vyhubily. Mnoho jich sice do ciziny vyveženo, ale v Čechách jich přece většina zůstala. Vláda ustala u vyhánění ze země a nařídila (1784), aby každému, jenž by se deistou býti vyznal nebo hlásil, bylo 24 ran holí nebo karabáčem vysázeno. Ani hůl ani karabáč nepomáhaly.

Tu obrátila vláda zřetel svůj na učitele a vůdce adamitské, chtějíce sektě u kořene uškoditi.

Roku 1788 vydán dvorský dekret, jímž poručeno, aby úřadové s takovými předáky jako s blázny jednali a je do blázince ku ztrestání a zkrocení dopraviti dali. Jak málo to vydalo, patrně z toho, že r. 1792, 1793 nové dvorské dekrety proti adamitům jsou vydány.

Od září r. 1793 až do r. 1807 jako by vláda na ně pozapomněla; zato však pílňěji dbala o ně konsistoř hradecká, udělujíc farním úřadům mnohé příkazy a pravidla, jak by sobě vůči těmto náboženským blouznivcům vésti měly.

Zvláště tu připomenouti sluší roku 1808 v Hradci Králové vydanou „*Instructio circa fanaticos ab Episcopo Maria Thaddaeo comiti a Trautmansdorf*“.

Přes všechny tyto mnohé instrukce a návody měli kněží s adamity velmi nesnadnou práci.

Misionářům v krajinách pohany obydlených zajisté lépe se dařilo nežli farářům ve vsích, kde adamité, „berani“, jak jim tehdá přezdívalo, se zdržovali.

Adamité vůbec, zvláště pak staří, kněžím se vyhýbali, nemajíce k nim žádné důvěry. Do kostela, na cvičení nechodili, děti do školy neposílali.

Tvrdiliť o kněžích, že vlastně myslí, jak oni (adamité), než poněvadž to jejich řemeslo, proto prý kážou a poučují, sic že by „přišli o chlebiček“.

Tu a tam vyznali někteří víru katolickou; byli to však obyčejně lidé mladí, kteří se chtěli buď ženiti nebo vdávati. Po svatbě pak přidali se ku svým bývalým souvěrcům.

Zvláště prý roku 1818 mnoho adamitů přibylo, čehož byl jakýsi Vojtěch Valenta ve Stradouni hlavní příčinou.

Adamité se nejen kněžím vyhýbali, ale též s jinověrci neradi se stýkali, tajíce vyznání své jako hluboké tajemství. Když pak byli na výslechu, tu mnozí neohroženě zásady své vyznali, jiní pak mlčeli, až mučení nakonec řeč jim vynutilo.

Pro příklad budiž uveden tento případ, jenž se stal ve vrchnostenské kanceláři na zámku litomyšlském.

Vrchní toho panství, pozvav honoraci městskou, jmenovitě profesory z koleje piaristické a doktory, dal zavolati několik „blouznivců“. I jal se jednoho z nich vyslýchat:

„Odkud jsi?“

„Nevím.“

„Kolik je ti let?“

„Nevím.“

„Jsi ženat?“

„Nevím.“

„Máš-li děti?“

„Nevím.“

A tak na všechny ostatní otázky stejně odpovídal.

Tu pan vrchní poručil, aby mlčelivý na lavici byl položen. Dráb statně liskovkou příkládal, než adamita snášeje trpělivě bolestné rány, volá: „Perte to hříšné tělo!“

Vida neobyčejnou vytrvalost, pravil jeden z přítomných lékařů: „Ten chlap je blázen, zatočím s ním jako s bláznem!“ A dal mu visikans do týla.

Prostředek ten za chvíli působil, a to tak silně, že adamita bolestí jsa přemožen, jal se křičeti:

„Ach povím, povím všecko!“

A pověděl vše, nač se ho byl před tím vrchní marně tázal.

Pan direktor a jeho hosté měli plezír. Zato dostalo se mu důtky od krajského úřadu.

Stalo se to v první polovici našeho věku. Jmeno vrchního kněz, současník, z jehož zápisek tato zpráva čerpána, neudává, zajisté že ze šetrnosti.

Adamité věřili v znovuzrození. Dle jejich učení člověk se poznovu narodí, pozná-li sama sebe, t. j. přijme-li učení této sekty adamitské. Dle toho počítali také své stáří.

Starý Žvejkal, kovář z Mentouru (zemřelý r. 1842 u vysokém věku), o konskripci v Chroustovicích tázán jsa, kolik let by mu bylo, odpověděl: „Je mně 16 let.“

„Kolik je ti let?“ tázal se znovu konskripční důstojník.

„Šestnáct.“

A tak stále odpovídal. Důstojník mysle, že kovář si šašky tropí, rozzlobil se a poručil lavici přinésti. Starý Žvejkal lehl a snesl mnoho pádných ran.

Když poznovu se tázali, kolik mu let, odpovědi nezměnil. Tu musil znovu lehnout a když rány jen se sypaly a šlo do živého, vyznal konečně, že mu je 60 let.

„A proč jsi říkal, že šestnáct?“

„Protože jsem se před šestnácti lety znovu narodil.“

„A čím jsi byl předtím? Snad p.....?“

„Možná, když jsem ještě byl katolíkem.“

Ani v neštěstí, v nemocech a v hodině smrti nedbali domluv a poučování kněžských, trvajíce pevně na svém vyznání. Toho je příkladů mnoho...

Adamité neuznávali ani kněží, ani biskupa; císař byl jejich hlavou, pánem i nadějí jedinou.

Na Josefa II. a na jeho toleranční patent nemohli zapomenouti. Domnívali se, že ani jeho nástupcové proti nim nejsou a že toliko úředníci je pronásledují, zatajujíce všechny císařské rozkazy na prospěch adamitův vydané. Poněvadž jediné v císaře naději v ochranu skládali, nazývali jej „božskou apelací“.

Koncem roku 1831 podali císaři supliku o volné vyznání své víry a naděje na příznivé vyřízení té žádosti byla tak veliká, že adamité na panstvích chroustovickém, rychenburském i j. najisto tvrdili, že 1. května (1832) dojde císařský list *železným drátem ovinutý a zavřený* a ten že budou úředníci na kanceláři a kněží s kazatelen lidu předčítati.

Očekávání bylo všeobecné, všichni, i katolíci, dychtiví. Když pak žádaného dne nic nepřišlo, říkali adamité, že úředníci císařský list zatajili. Jaké však bylo jejich překvapení, když zanedlouho potom znenadání na úřad byli voláni, kdež je chroustovický vrchní Košťál pro tu supliku velmi přísně vyslýchal.

Z cis. kanceláře totiž byla jejich žádost českému guberniu dodána, to pak zaslalo ji krajskému úřadu v Chrudimi a ten vrchnostenskému úřadu v Chroustovicích.

A pan vrchní tu žádost vyřídil! — —

II.

Nebude doufám od místa uvedu-li tu některé neznámé zásady mužův „z třetí strany“, které je charakterisují.

„Svět jest od věčnosti. Bůh nestvořil svět, nebo z ničeho nemůže něco pojit. Svět je věčný poněvadž to, co je, v nic změnit se nemůže.

Člověk je od věčnosti; lidé jsou od pradávna, a byli už před Adamem.“

Do kostela, pokud nemuseli, nechodili, zavrhujíce všelikou bohoslužbu, jako vymyšlenost kněžskou. Nevěřili, ale „poznávali“ a „doufali“. Poznávám, že je jedna „plnost“ a není místa, kde by jí nebylo, a ta plnost je všudy a nade všecko, přebývá v nás a mluví skrze naše údy; a tato plnost žádnou čest nepotřebuje, poněvadž ta plnost člověkem je, a ten toho nežadá.“

Rovněž modlitbu zavrhovali, ano všecko na světě nutnými a nezměnitelnými zákony se řídí a spravuje, které pro lidskou modlitbu se nezmění a změnit se nemohou.

V odplatu po smrti mnozí nevěřili. Toliko dobré svědomí prý je nebem, a zlé svědomí, vnitřní nepokoj, peklem. Každý dochází na tomto světě odměny a odplaty.

I politickými náhledy budili adamité velikou nelibost svých vrchností; ano vydána jsou za tou příčinou i zvláštní ustanovení proti těmto „blouznivcům“, kteří zásadně byli radikálními republikány.

Říkali: „Na světě je poddanství. Jsem poddaným, poněvadž jím býti musím. Kdyby všichni lidé na pravou cestu se vrátili, t. j. kdyby sami sebe poznali, přestala by všecka poddanost.

Kdyby byla rovnost a svoboda, bylo by dobře na světě; lidé by poznali, že si jsou všichni rovni. Ten by byl hodný člověk, který by k této svobodě a rovnosti lidem dopomohl.

Kdyby člověk poznal, že je každého bližním, nebylo by ani kněží, ani vrchností potřeba. Až všichni lidé se poznají, a znovu se narodí (t. j. až budou všichni lidé vyznání adamitského), pak bude rovnost a svoboda. Pak nebude jeden druhému poroučeti, pak nebude jeden bohatší, druhý chudší, a pak nebude ani kněží a vrchností.

Zatím však je dobře, že jsou kněží a vrchnosti, ale ty jsou jen pro ty, kteří se ještě nepoznali, kteří se znovu nenarodili. Svoboda a rovnost zajisté jednou přijdou, neboť

poněvadž bůh všude je, a nejvíce v člověku, nebude potřeba ani soudce ani vrchnosti.“

Farář Gerstner, jenž v první polovici našeho století ve vsi adamitské mnoho let úřadoval, a z jehož netištěných zápisek, laskavostí p. P. O. Danielise mně zapůjčených, toto namnoze čerpáno, myslí, že jsou adamité politickými blouznivci, kteří by po případě i státu nebezpečnými státi se mohli, a to zvláště za časů válečných, jen kdyby dobrého vůdce měli(!). Za důvod uvádí, že když ti „z třetí strany“ r. 1830 četli v českých novinách o červencové revoluci ve Francii, říkali:

„Vidíte, již je to tu; již to brzo přijde k nám!“

Gerstner uvažuje o původu těchto adamitů, srovnává je s valdenskými, adamity 15. věku, husity a Českými bratry, ale nemyslí, že by z některých těchto byli, ač, jak udává, mezi nimi bylo mnoho kněh bratrských, z nichž uvádí:

„Labyrint světa a ráj srdce.“ Pražské vydání „Praxis Pietatis.“ Berlínské vydání z roku 1754. „Smutný hlas zaplašeného hněvem božím pastýře k rozplašenému, hynoucímu stádu.“ V Berlíně 1757 „Kšaft umírající matky Jednoty Bratrské.“ V Berlíně r. 1757.

V „Labyrintu světa“ prý se jim zvláště libily kapitoly: „Poutník prohledá náboženství křesťanské“ a „Poutník stav vrchnosti spatřuje“.

Zajímavě a úvahy hodno, že knihy hlavně bratrské, a to za hranicemi království českého vydané, u nich se našly.

Adamité byli deisty; není však pochybnosti, že mnozí ve svém hloubání náboženském dále zašli, že i jsoucnost boží popírali. Proto dělí je dotčený farář na deisty a atheisty, ač těchto zajisté bylo jen po řídku.

Z toho a z podobnosti některých zásad snaží se Gerstner dovoditi, že českých adamitů náhledy původ svůj mají namnoze ve francouzském racionalismu a ve Velké revoluci.

Není pochybnosti, že tato veliká bouře až k nám zalehla, že mocný její proud až i u nás vzrušivě působil; zvěsti o Velké revoluci francouzské a její ideách pronikly zajisté také do odlehlých vísek adamitských, kdež s radostí je vítali. Zvěsti tyto utvrzovaly adamity v jejich přesvědčení, a tím snad způsobem pronikla k nim mnohá myšlenka nová.

Že by však přímo z racionalismu francouzského původ svůj měli, tomu přisvědčiti nelze.

Domýšlíť se farář Gerstner, že vzdělanější osoby, buď sami francouzští emisaři(!) neb „od nich svedení a navedení úředníci, důstojníci, hospodští, měšťané atd.“ tyto blouznivce neb alespoň jejich předáky a vůdce o těchto věcech poučovali(!).

Na panství rychenburském a chroustovickém byli prý úředníci, důstojníci ve výslužbě, lékaři, hospodští a jiní lidé „blouznivých“ zásad, kteří měli rozličné spisy Voltaireovy, Rousseauovy, Volneya, Systême de la nature od Holbacha a j.

Jakož o tom zprávy docházely, co se ve Francouzích děje, jmenovitě, jak náboženství zrušeno, kostely zavřeny, kněží zapuzeni, tak prý i mezi těmito blouznivci šířilo se přesvědčení, že v království českém nadejde doba, kdy vůbec křesťanské náboženství bude zrušeno a kněží pohubeni. Proto prý také říkali, že v ten čas bude silnice z Vysokého Mýta do Chrudimi samými kněžími dlážděna. Tak dá se vysvětliti, co v suplice své r. 1832 císaři podané napsali:

„ — — obáváme se toho trestu citelného“ a dále: „Aby sme od lidského pádu vysvobozeni byli.“

V tom smyslu také odpověděli faráři snoubencové adamtští, kteří do Jenšovic na otázky a cvičení choditi nechtěli, zdaliže jim ručí, že je v katolickém náboženství neštěstí nepotká?

Přes všechny patenty i pronásledování, jakého se adamtům velmi citelně dostalo, nechtěli uvěřiti, že by císař byl proti nim, domnívajíce se napořád, že jen vláda a úředníci jsou jejich nepřáteli. Mysliliť, že císař jim svobodu vyznání dal, a mínění to zakládalo se na mylném výkladu dvorského patentu z r. 1782.

Když totiž toleranční patent roku 1781 byl vydán, odpadali lidé, jmenovitě venkované, houfně od víry katolické, aniž by se mnozí z nich ku evangelickému vyznání přihlásili. Neuznaliť žádného z „tolerirovaných“ náboženství, domnívajíce se, že to císaři milo, a že za to prý ještě odměny dosáhnou.

Když tím jen ti „z třetí strany“ se rozmáhali, oznámeno to vládě, načež vydán 17. dubna 1782 dvorní dekret. Špatný překlad tohoto cirkuláře nazývali adamté „to slovo“, tvrdíce, že to ono slovo, o kterémž sv. Jan ve svém evangeliu dí: „A na počátku bylo slovo—.“ Myslím, že bude dosti

zajímavě poznati, jak se u nás koncem XVIII. století z němčiny překládalo; dostačí uvedu-li jen část výše jmenované listiny, adamity tak ctěné:

„Cirkulář do všech krajů.

Ačkoliv Jeho Cís. král. Majestátnost náš nejmilostivější dědičný zemo-kníže a pán skrze ono tolleranci generale od 13. října pomínulého 1781 roku a skrze oné co té důležitosti následující zákona — dávatné aneb vyměřující nařízení nejvejš Jeho oumyšlení jasně a patrně k vyrozumění dáti jest ráčila: tak jest přes to vše až dosavád z oných zanešených zpráv a z některých nekatolíkúv prohlášení k vyrozumění bylo, že mnozí z lidu oné nejvyšší zemo-knížecí nařízení nejenom sami pro sebe docela zpátečně vykládali, nýbrž i také jiným docela omylné pochopenství přednášeti, při tom pak dokonce oné opovážlivé roztroušení činiti se osmělující“ — — —

„Předobrazení — plno — dobré vynaučování, nezáleženější starost, tak násobní opačlivé vyjádřená nejvyšší oumyslo- a vůlemínění“ a pod. klasická slova, jež v dalším se vyskytují, nepříčinila zajisté jasnosti a určitosti.

Podepsáni jsou: Karel Egon kníže z Fürstenberku a Karel Lederer. Ex Consilio Gubernii dat. v Praze dne 21. dubna 1782.

Není tedy divu, že adamité, špatně cirkuláři porozuměvše, opačný smysl ve svůj prospěch si vybrali a že jim volné vyznání povoleno, vyrozuměli. Tak stala se listina, strašlivou češtinou psaná, „tím slovem“.

III.

Třeba ještě dodati něco o povaze náboženských blouznivců českých. Farář Gerstner, kteréhož za soudce úplně nestranného považovati nelze, líčí ve svých zápiscích barvami velmi temnými.

Praví o nich, že jsou to namnoze hloupí, suroví, zdivočelí lidé, z nichž jen někteří čisti a trochu psáti dovedou. Ti pak právě že jsou nejhorší a nejzarytější. Všichni prý mají hloupou tvář zdivočelého výrazu a skoro všichni že k stáří ohluchnou(!).

Všude jsou nehodní lidé a byli zajisté také mezi adamity, než že hloupými, surovými a zdivočelými byli, nevysvítá z jejich učení, odpovědí a zápisků, jak už vypravováno

a šíře o tom v letošních „Květech“ pojednáno. — Nicméně praví Gerstner, že i mezi nimi jsou lidé dobrosrdeční, ale většina je tak zatvrzela, že není možná někoho z nich přesvědčiti nebo na jinou víru obrátiti.

Ve chrudimském vězení sedělo mnoho adamtů, z nichž jmenovitě jakýsi stařec, velmi vysokého věku, zvláštní pevností a vytrvalostí vynikal, a raději, než by odvolal, všecko bití snesl, až u ohniště sedě skončil.

Jinak prý veřejně nic zlého, co by proti zákonům bylo, nečiní, a také sousedům svým leccjakou službu a dobrodiní prokazují. Zásluhu tu však snaží se tím umenšiti, jako by to pouze proto činili, aby spíše se sousedy obstáli!

A tito přece všelijak je pokoušeli a sužovali!

Adamté jsou prý smilstvu a cizoložstvu oddáni, zvláště pak staří. Se svými ženami žijí nesvorně, v různicích, rvačkách atd., chovajíce sobě zhusta kuběny, pro které pak žena trpí.

Příklady, jež na to uvedeny, nejsou tak přesvědčivý a zvláštní, a snadno by podobné i u sedláků pravověrných také se našly.

Jen o jakémsi Valentovi uvádí určitěji, že prý v nočních tajných shromážděních „adamitství“ páchal a páchatí dal. Bližších okolností však neuvedeno.

Mnozí z adamtů jsou prý pití oddáni, bohatší jsou líní a nedbalí. Takových i jinde mnoho. Chudší však že jsou pilní, takže málokterý katolík v pracovišti se jim vyrovná; proto je vrchnost do stodol a k jiným pracem nejraději brala.

Ač není o všem rozhodnuto, jmenovitě o tom, co se toho „adamitství“ týče, přece možná tolik říci, že ti „z třetí strany“ rozhodně lepší byli, než jejich pověst.

O původu jejich a mravním životě není všecken hovor ukončen a snad později udá se, že pravdy a jistoty se dopracujeme, tak aby život těchto velmi zajímavých sektářů jak náleží nám byl objasněn.

Kdo jednou u nás psáti bude kulturní naše dějiny, zvláště doby „hlubokého spánku“, tomu nebude lze promínuti tohoto světélka v obecné, čiré tmě, toho světélka připomínajícího, že všecken samostatný, duševní život nepotuhl, že tu ještě byli potomci starých táborů a Českých bratří, ovšem opuštění, bez vůdců, bez posily duchů silnějších, vzdělanějších, opírající se toliko sami na sebe, všelikou klopotou a protivenstvím jsouce pronásledováni.

Farář Gerstner počítá také k adamitům lidi, kteří zkrušení neštěstím a k zoufalství dohnáni, boha zapřeli, do kostela na cvičení křesťanská potom živou mocí choditi nechtěli.

Těch, trvám, k adamitům počítati nelze; než na konec zmíním se přece o jednom případě, poněvadž není, myslím, veřejnosti nezajímavý.

Majdalena Kopřivová z Vostrova, helvetského vyznání, sloužila ve vsi Jenšovicích. Synek jakýsi z Jenšovic, katolík, si ji oblíbil a svedl. Když Majdalena naň nalehala, aby ji v hanbě nenechával a ji za manželku pojal, vymlouval se na své rodiče, že nikterak nedovolí, aby sobě helvetku za ženu vzal. Nešťastná, zoufalá dívka zřekla se tedy své víry a přijala katolickou, ale milenec toho nedbal a vzal si po vůli svých rodičů děvče jiné.

Jak si tu zoufalá dívka vedla, vysvítá ze slov Gerstnerových: „da wurde sie wild und toll“.

Z Jenšovic odebrala se do svého rodiště, odkudž za nějaký čas přišla na jenšovickou faru, a tam takto, jak Gerstner po česku uvádí, oznámila: „Já přicházím vypovídat víru.“

Této Majdaleně narodila se dceruška Kateřina. Sotvaže povyrostla, bylo jí na službu jíti. Bylo jí sedmnáct let a tu se proneslo, že tato mladičká služebná je, jako její matka, nevěřící. Když matka za dcerou do Jenšovic přišla, domlouvali lidé staré, že je dcera její neznabožka, že do kostela nechodí a že se nemodlí. Tu odtušila Majdalena doslovně:

„Já jsem se dost do kostela nachodila a namodlila, aby mně pán bůh Frantu dal, a přece jsem Frantu nedostala; tak tedy žádný pán bůh není, a modlitba není nic platna.“

Takové byly zásady, které své dceři vštípila, a od kterých tato živou mocí nechtěla upustiti. Farní úřad oznámil několikráte vrchnostenskému úřadu, že dotčená Kateřina Kopřivová ani do kostela ani na cvičení nechodí, a žádal opět, aby jmenovaná dívka k tomu donucena byla.

To bylo r. 1835.

Poněvadž matka Majdalena dceru svou jen utvrzovala, žádal jenšovický farář chroustovického ředitele, aby schůzky staré s mladou nedovolil. Než ani to neprospělo, a jenšovický farář znovu si na úřadě stěžoval, že Kateřina ani do kostela ani na cvičení nechodí. Tu volána Kateřina na vrchnostenský úřad; když ale ani tam nepřišla, pohrozeno

jí, že přijde pro ni dráb a že ji v železech na zámek odvede. Do Chrastě (sloužilaf toho času na tomto panství) nikterak jítí nechtěla, a proto, zanechavši všecky své věci u hospodáře, prchla v noci přede dnem, kterého do Chraští měla se dostaviti. Odebrala se ku své matce, od kteréž na žádost jenšovického faráře měla býti odloučena.

Chroustovický úřad odsoudil matku, že dceru svou přijala, na šest hodin do šatlavy, dceři pak co nejprísněji přikázáno, aby chodila na cvičení. Skutečně přišla na faru, avšak chorá; za nedlouho upadla do těžké nemoci.

Vyslýchání její, donucování, aby chodila do kostela a na cvičení, trvalo přes rok. Odpovídala vždy málo, ale rozhodně, a výsledek všeho byl, že při jednom cvičení řekla toto:

„Na svět jsem přišla, nic jsem s sebou nepřinesla, ze světa sejdu a nic s sebou nevezmu; k práci a poslušenství jsem se zrodila, a když dojde cíl a konec můj, tak půjdu jako jiné zvíře; katoličkou nebudu, dělaj se mnou co chtěj, věřit nic nebudu. A nač bych do kostela chodila a na cvičení, když to nic platno není, a já jiná nebudu.“

Pozdravivši se, šla počátkem roku 1837 opět na službu do jedné vesnice panství chroustovického. Jenšovický farář Herberger znovu požádal vrchnostenský úřad, aby Kateřinu Kopřivovou k návštěvě kostela a cvičení přiměl. Když se tak stalo, ale nic neprospělo, povolal vrchní Košťál dotčenou dívku k sobě, aby jí domluvil a přiměl. Kdo opět nepřišel, byla Kateřina Kopřivova. Tu přičiněním vrchního propuštěna ihned ze služby a zároveň přikázáno, aby nikde v obcích k Jenšovickým přifařených do služby přijímána nebyla. Mladá Kateřina ani toho se nelekla.

Sebravši své věci odešla. Kam, toho se nikdo nedověděl.